POLIISI
POLIISIHALLITUS
Polisstyrelsen
National Police Board

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto pääkohdittain

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta, 13.2.2023

Poliisitarkastaja Visa Weckström

Toinen muutos (lisäys)

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 23, 25, 29, 30 ja 32 kohdassa tai muun lain vastaavassa lainkohdassa salassapidosta säädetään, tiedot esitutkintapöytäkirjassa, syyttäjän rikosasiassa tekemässä päätöksessä taikka tutkinnanjohtajan esitutkinnan toimittamista tai tutkinnan lopettamista koskevassa päätöksessä ovat kuitenkin julkisia, jos tiedon antaminen on välttämätöntä tutkittavana olleesta asiasta tehdyn päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi eikä tietojen antaminen todennäköisesti aiheuttaisi asiaan osalliselle vahinkoa, merkittävää haittaa taikka ilman painavaa syytä kärsimystä.

Poliisihallituksen lausunto

Viisi vahinkoedellytyslausekkeetonta salassapitokohtaa ehdotetaan muutettavaksi *kaksiosaisen vahinkoedellytyslausekkeen* omaavaksi kohdaksi

- Sääntely muuttuu vaikeaselkoisemmaksi (eli ei palvele hallituksen esityksen tavoitetta ”sääntelyn selkeyttäminen”)
- Sääntelyn muuttuessa vaikeaselkoisemmaksi, ei palvele julkisuutta, koska mitään oikeusohjeita uusien vahinkoedellytyslausekkeiden soveltamisesta ei ole
- Salassapitokohtien osittainen ”avautuminen” eli julkiseksi tuleminen aiheuttaa asiakirjapyyntöjä, eli lisää viranomaisen päätöksentekotyötä sekä kasvattaa sitä seuraavaa valitusprosessin määrää (hallinto-oikeudet -> KHO)
- Kun salassa pidettävää tietoa osittain ”avataan” eli muutetaan julkiseksi, on se omiaan lisäämään ns. tietoa koskevan tahon poliisin suorittamaa kantelu-, ja jopa virkarikosprosessia (salassa pidettävän tiedon oikeudeton antaminen = salassapitorikos)

- Ehdotettu lisäys aiheuttaa jokaisen tutkinnanjohtajan (ratkaisija) ja tutkijan (”esittelijä”) työtehtävien määrän kasvun

    - koska jokaisessa esitutkinnassa on salassapitoarvioinnin alaista tietoa

- Vaikuttaa myös viraston työtehtävien määrän kasvuun, koska vahinkoedellytyslauseke(et) muuttavat salassapitokohdat ”väitteenvaraisiksi” – eli ovat omiaan lisäämään hallintoprosessia (viranomaisen päätökset) ja sitä seuraavaa valitusprosessia
- Muutoksen alla olevista salassapitokohdista poliisi tekee vuosittain useita kymmeniä tuhansia julkisuuskysymyksen ”ratkaisuja” (mikäli näiden osalta tulee jatkossa arvioida kaksinkertaisen vahinkoedellytyslausekkeen olemassaolo, tämä kaikki on pois poliisin ydintehtävästä eli rikostutkinnasta)

HUOM. Jokaisen esitutkinta-asian julkisuuskysymys ratkaistaan jokaisen asiakirjan (ja siinä olevan yksittäisen tiedon osalta) viimeistään arkistoinnin yhteydessä. Asiakirjapyynnöillä ei ole tekemistä julkisuuskysymyksen ratkaiseminen kanssa (asiakirjaa annettaessa julkisuuskysymyksen aiempi ratkaisu toki muodollisesti tarkistetaan)

Suhde poliisin rikostutkintaan - Mitä tämä kaikki käytännössä tarkoittaa?

Julkisuusoikeudellisten kysymysten ratkaisemiseen käytettävä aika on Kaikki pois poliisin tutkintatyöstä

Välittömät vaikutukset

- Yksittäisen esitutkinta-asian tutkinta-aika kasvaa
- Koko valtakunnallinen esitutkintatilanne heikkenee
  - Vuosittaiset suoritetut asiamäärät laskevat
  - Avoinna olevat asiamäärät nousevat

Välilliset vaikutukset

- Esitutkinnan asianosaisten (uhri, epäilty) oikeusturvan takeet heikkenevät (ilman aiheetonta viivytystä)

Resurssit

- Tällä hetkellä julkisuus/salassapitoarvioinnin suorittamiseen vuosittain kuluu varovaisenkin arvion mukaan n. 40 poliisi-HTV:tä (n. 3,2 miljoonaa euroa)
  - Esimerkki: 40 HTV:tä on enemmän kuin mitä Hyvinkään JA Järvenpään poliisiasemilla on rikostutkinnassa poliiseja yhteensä (alue kattaa em. kaupunkien lisäksi Keravan sekä Tuusulan, Mäntsälän ja Nurmijärven kunnat).
- Esitettävien muutosten vaikutusta resurssitarpeeseen on mahdotonta arvioida, mutta joka tapauksessa se moninkertaistuu (koska arviointi muuttuu käytännössä mahdottomaksi)